

Мотивація на навчання – ключ до успіху

Діти народжуються із природною, просто навіть інстинктивною потребою й бажанням учитись. Малюк із вражаючим завзяттям після кожного падіння підводиться й робить спробу знову і знову, доки нарешті не здійснить свій перший самостійний крок. Кожний уперше вимовлений склад викликає в нього величезну радість і потребу невтомного повторення, безперервного вдосконалення відтвореного звуку. Отримання нових навичок є джерелом великої радості й самозадоволення. На жаль, цей природний дар найчастіше зникає разом з розвитком дитини. Чому ж так відбувається? Невже немає можливості підтримувати це непереборне прагнення до отримання знань і цінних навичок?

Що таке мотивація?

Психологи стверджують, що мотивація значною мірою формується разом з розвитком людини. Це означає, що ми можемо навчитись відповідним чином мотивувати своє ставлення до певної дії, наприклад, до навчання, а також можемо навчити цього наших дітей. Однак перш ніж ми перейдемо до питання, як це робити, слід замислитись над тим, що ж таке мотивація і яку роль вона відіграє в нашому житті.

Мотивація, згідно з визначенням психологів, – це стан (сукупність внутрішніх і зовнішніх рушійних сил), що спонукає людину спрямовувати свою діяльність на досягнення певної мети. Тобто, простіше кажучи, якщо в нас є мотивація на якусь дію, то вона спонукає нас до її реалізації, якщо мотивації немає, то або ми нічого не робимо, або дії не приносять нам задоволення.

Мотивація дитини на навчання відіграє основну роль в освітньому процесі. Дитина, яка має мотивацію на навчання, домагається набагато більших успіхів у здобутті знань. Навчається, бо хоче цього, тому що засвоєння матеріалу робить її щасливою, тому що вона бачить сенс і мету своєї роботи. І значно важливішу роль відіграють тут задоволення і, як наслідок, доцільність навчання, а не бажання отримати хороші оцінки. Якщо єдиною мотивацією учня є оцінки, засвоєння знань відбувається механічно, поверхово, а ефект стає короткотривалим. Мотивація повинна виходити із внутрішніх порухів дитини, а не бути результатом тиску ззовні.

То що ж ми можемо зробити, щоб розвинути в дитини мотивацію на навчання?

Розкриття талантів та навчання через гру

Насамперед варто не розтрачувати даремно природну дитячу допитливість щодо навколишнього світу, а постійно її підтримувати. Іноді ми маємо для цього достатньо можливостей, особливо, коли в сотий раз чуємо з вуст нашого малюка «А чому?», «А як?», «А навіщо?». Але ми повинні пам'ятати, що ці запитання не ставляться для того, щоб вивести нас із себе, а для того, щоб задовольнити дитячу пізнавальну діяльність щодо навколишнього світу. Тому варто набратись терпіння й не дратуватись або, що ще гірше, не відбивати в дитини бажання ставити запитання. У бесіді слід розглядати вашого малюка як рівноправного партнера й намагатись відповідати на його запитання максимально точно та зрозуміло. А коли ми не знаємо відповіді на запитання, необхідно показати дитині, як і де шукати: в Інтернеті, атласі, енциклопедії й т. п. Це перший крок до правильної мотивації дитини отримувати знання.

Наступне, що треба показати дитині, полягає в тому, що отримання знань – це велике задоволення й захоплююча розвага. Сімейний перегляд освітніх програм, читання книг,

походи в музей або огляд визначних пам'яток – це тільки маленькі приклади такого задоволення. Але не варто очікувати, що ваша дитина з ентузіазмом зустріне їх усі. Для одних прекрасною розвагою буде відвідування музею авіації, інші полюблять поїздки в зоопарк або походи у філармонію.

І тут виникає наступне випробування для батьків. Дуже важливе питання у вихованні дитини – це задіяти її інтереси та здібності й розвивати їх. Бо відомо, що легше і швидше ми вчимося того, що нас цікавить і що робить нас щасливими. Якщо дитина обожає природу й не переносить математику, необхідно дозволити їй свій час і увагу присвятити тому, що дійсно приносить задоволення. Звісно ж, з математикою теж необхідно допомогти, а заодно пояснити, що зовсім не обов'язково мати одні п'ятірки, що головне самореалізуватись у житті. Однак найчастіше досягнення успіху в одній галузі тягне за собою більш легке подолання проблем при вивченні інших предметів. Упевненість у собі й віра у власні можливості, які дитина в такому випадку набуває, є рушійною силою для вирішення інших проблем і випробувань.

Мотивація на навчання у школі

Відомо, що дитина, вступаючи у школу, повинна вивчати всі предмети. А значить, необхідно мотивувати інтерес дитини до науки як такої загалом. Ми не можемо розраховувати, що дитина буде відмінно вчитися з усіх предметів, не в цьому справа. Мова йде про те, щоби прищепити їй переконання про доцільність засвоєння знань. Найпростіше це зробити шляхом зазначення зв'язків досліджуваного матеріалу з конкретними речами, що використовуються в житті, наприклад, поєднання знання біології й фізики з явищами, що відбуваються у природі, прикладне використання завдань з математики в повсякденному житті, бачення проблем літературних героїв, які стосуються кожного з нас.

У ситуації, коли ми самі бачимо безглуздість вимог шкільної програми або професійну невідповідність когось з учителів, не можна казати про це при дитині. Якщо ми заперечуємо авторитет школи та вчителя, особливо в початкових класах, дитина втратить мотивацію на підпорядкування системі, яку заперечують її батьки. Це може стати також простим виправданням небажання виконувати домашні завдання або вчитись у цілому: «Я не буду це робити, тому що вчителька дурна, а завдання не має сенсу».

Не надто складно, не надто легко

У мотивації дитини на навчання важливу роль відіграє почуття компетентності. Нам подобається робити те, що в нас добре виходить. Якщо дитина вирішить, що завдання є надто складним і перевершує її можливості, вона втратить бажання його виконувати. У такій ситуації необхідно насамперед допомогти дитині зрозуміти, у чому криється складність завдання. Може, дитина просто не розуміє, що робити? Іноді досить ефективним буде розбити задачу на більш дрібні частини: «Ми не повинні прочитати сьогодні всю книгу, прочитаємо тільки певні сторінки», «Якщо завдання з математики складні, почнемо з найпростіших і легких».

Іноді дитина просто паралізована великою кількістю майбутньої роботи. У цьому випадку необхідно допомогти їй прийняти рішення, з чого почати. Завжди в такій ситуації краще за все почати із простого завдання або улюбленого предмета. Якщо перші випробування пройдуть успішно, учень отримує мотивацію й бажання діяти з подальшими. У свою чергу, треба враховувати, що надто легкі завдання не цікаві, не мотивують дитину й не призводять до отримання нових навичок.

Виховання дитини не обійдеться без застосування системи заохочень і покарань. У випадку мотивації на навчання ми повинні бути виключно обережними. Ми не можемо допустити ситуації, в якій дитина буде очікувати нагороду за кожен хорошу оцінку, тому що тоді мотивація не буде спрямована на навчання як таке. Так само й покарання за погані оцінки може викликати в дитини бунт і відразу.

Кольорові олівці

У спонуканні дитини до навчання важливі також умови, які ми їй створимо. Якщо ми облаштуємо дитині затишний куточок із красивим письмовим столом, за яким вона зможе спокійно робити уроки; якщо скажемо дитині, що це її власне «королівство», вона буде охочіше «царювати» в ньому. Купівля вподобаного дитиною шкільного приладдя, симпатичного пенала, кольорових ручок і фломастерів, блокнотів з цікавими картинками на обкладинках – усе це забезпечує дитині радість і щастя, вона із превеликим задоволенням захоче їх використовувати, а значить, робити уроки, писати або малювати.

Любов і прийняття – ключ до успіху

Найголовнішим не тільки у плані мотивації на навчання, а й у цілому ключем до успіху у вихованні дитини є прийняття (визнання) її батьками незалежно від того, що вона робить або як поводить. Дитина, яка росте в атмосфері прийняття, відчуття того, що її люблять і поважають, легше буде приймати нашу точку зору. Наша віра в можливості дитини й допомога в утвердженні її власної віри в себе можуть творити дива. А дитина, яка сповнена віри та впевненості в собі, легше буде долати проблеми та стійкіше протистояти різним негараздам.